

HIS MASTER'S VOICE

Door Victor A.C. Remouchamps. Luitenant-kolonel der Artillerie (b.d.)

Politiek en militair analist

December 2017.

Inleiding

Onlangs legde Minister van Buitenlandse Zaken Sergeij Lavrov voor polior denkende politici in West-Europese hoofdsteden, het Russische geostrategische streven op het Europese continent nog eens helder uit. Een concept dat beleidsbepalers in het Kremlin in een term samenvatten: *Rossotrudnichestvo*.¹ Het is raadzaam om met strekking en draagkracht van die term in de politieke binnenzak en die als een soort leidraad worden gebruikt, acties en activiteiten van het Kremlin voortdurend scherp in de gaten te houden, want zo blijkt uit de teksten van Lavrov:

*"Amid lingering **discrimination against compatriots** in a number of countries, primarily in the **Baltic countries and Ukraine**, it is necessary to improve approaches to **protecting their political, civil, and ethno-cultural rights**.... the situation today makes it necessary to step up efforts to **protect the Russian language, preserve cultural heritage and historical memory**, and generally tackle discrimination, including at the everyday level," ...*

Voor de minder kritische lezer zijn de belangrijkste accenten dik aangezet en het Kremlin heeft de achterliggende drie jaar hinderlijk duidelijk onderstreept op welk wijze zij denkt de belangen en verworvenheden van Russisch-etnische entiteiten in andere staten te willen beschermen om sluipende 'discriminatie' hardhandig de kop in te drukken.

Wij waren, zijn en blijven Russen

De Russische Orthodoxe Kerk heeft zich in het gepasseerde decennium ontwikkeld tot een enthousiaste pleitbezorger van Poetins geostrategische beleid onder het motto "*De Rus is een etniciteit; grenzen zijn kunstmatige niet op historische gronden getrokken lijnen; andere etniciteiten zijn welkom*".

Hoewel Georgië heeft onderstreept dat het Russische buitenlandse beleid eerder op economische en financiële pijlers rust, blijft de Orthodoxe kerk de culturele saamhorigheidskaart uitspelen. Tijdens het XVIII Mondiale Russische Volksconcilie op 11 maart 2017 benadrukte de klerikale elite de genetische rijkdom op het grondgebied van de Russische Federatie en diens historische saamhorigheidsgevoel.

“De uniciteit van de etnogenetica van het Russische volk wordt mede gevormd door zijn vermogen tot assimilatie van andere etnische groepen, zoals Tataren, Litouwers, Letlanders, Estlanders, Joden, Polen, Duitsers, Franse en andere nationaliteiten”,

De Kerk wilde blijkbaar benadrukken dat die etnische verscheidenheid het streven naar eenheid nooit heeft ondermijnd; sterker, door de karakteristieken van de Russische etniciteit is die juist versterkt. De gewelddadige geschillen hebben volgens de Kerk de eenheid bevorderd. Het lijkt er op dat die kerkelijke verklaring voor politici een religieuze vrijbrief betekent om daaraan staatkundige handen en voeten te geven, waardoor het een van de speerpunten van het Russische buitenlandse beleid is geworden. Die benadering is een versteviging van de jarenlange Russische activiteiten om een Sovjet Unie 2.0 tot stand te brengen. Het Kremlin heeft er nooit enige onduidelijkheid over laten bestaan welke invloed zij denkt te mogen uitoefenen op de landen van de voormalige Sovjet Unie.

- **Estland en Letland.** In Estland is 11% van de 1,25 miljoen inwoners Russischtalig, en 33,8 % van de 2,2 miljoen inwoners van Letland. Gebaseerd op die data heeft Kremlinadviseur **Sergeij Markov** in november 2014 hardop vastgesteld: *“In een grote oorlog zal er van Estland en Letland niets overblijven”*.
- **Belarus:** 72 % van de 9,5 miljoen inwoners is Russischtalig. In december 2010 sprak **Poetin** tot de bevolking van Belarus *“Rusland heeft de afgelopen tientallen jaren in het belang van het Belarussische volk alles gedaan om de economie en de sociale sfeer van Belarus te steunen, en dat was aanzienlijk. We moeten echter ook eerlijk zijn en zeggen dat de Belarussische regering een heldere en stevige koers vaart om haar economie in die van Rusland te integreren. Deze keus verdient steun en respect”*.
- **Oekraïne:** 24% van de 44,3 miljoen inwoners is Russischtalig. **Poetin** in maart 2014: *“De bekering tot het Orthodoxe Christendom was de voorbeschikking van de gemeenschappelijke cultuur, waarden en beschaving die de volkeren van Rusland, Oekraïne en Belarus hebben verenigd...(…) Wij kunnen hoe dan ook niet zonder elkaar. Na de revolutie hebben de Bolsjewieken significante delen van het historische Zuiden van Rusland² bij Oekraïne gevoegd.”*
- **Kazakhstan:** 95% van de 18 miljoen inwoners is Russischtalig: **Poetin** in augustus 2014: *“De Kazakhen hebben nooit een staat gehad. Nursultan Nazarbayev (president sedert 1991) heeft deze gesticht. Hij is een kundig leider en uit de gehele voormalige Sovjet Unie mogelijk de meest kundige”*.
- **Georgië:** 9% van de 4,9 miljoen inwoners is Russischtalig. Kremlinadviseur voor Georgië; **Sergeij Glazjev**, in september 2013: *“Tweehonderd jaar geleden kwam Rusland op voor een orthodox Georgië en het bleek nodig een honderdjarige oorlog te beginnen. Het ‘conflict’ van 2008 was een episode die misschien een schram heeft opgeleverd, maar de eeuwenoude broederlijke banden niet heeft gesloopt.”*
- **Moldavië:** 5,9% van de 3,5 miljoen inwoners is Russischtalig. De Russische minister van Buitenlandse Zaken **Sergeij Lavrov** in oktober 2014: *“Wanneer Moldavië zijn*

soevereiniteit verliest en wordt opgeslorpt door de 'andere kant' of als Moldavië zijn militair/politieke status als 'neutraal' wijzigt, dan heeft Transnistrië het volste recht om te beslissen over zijn toekomstige zelfstandigheid."

De percentages en uitspraken verduidelijken de kompasstand die het Kremlin voor deze staten heeft geschoten en die belooft niet veel goeds voor niet-Russischtaligen van de genoemde staten.

Remember Georgia!

In Abchazië bestaat slechts 1,8% van de bevolking uit autonome Abchaziërs en 3,0 % Zuid-Ossetiërs in het gelijknamige Georgische autonome gebied. De Russen fabriceerden een door het Kremlin stevig gesteunde *onafhankelijkheidsbeweging* door Georgische bewoners te in een klassieke "ethnic clansing" operatie verdrijven en Russische paspoorten met gulle hand onder de resterende inwoners te verdelen. De Russisch-Orthodoxe kerk werd uitgeroepen tot staatsgodsdienst en de Georgisch-Orthodoxe kerk werd gemarginaliseerd. Op school en in lokale bestuurseenheden werd het Russisch de voertaal, waardoor het Georgisch in de geannexeerde gebieden werd afgeschaft.

Door deze slimme en gemaskeerde maatregelen beheerst het merendeel van de inwoners in de geannexeerde gebieden de eigen Georgische taal niet meer, kunnen gelovigen alleen deel uitmaken van Russisch-Orthodoxe parochies en wordt de indruk gewekt dat het Russisch sprekende deel van de inwoners de meerderheid vormt. Vervolgens is de kunstmatige begrenzing van het door Russische *Peacekeeping Forces*³ bezette deel van Zuid-Ossetië in 2015 in zuidelijke richting verplaatst, waardoor Rusland gas- en olietransporten van Azerbeidzjan naar de Zwarte Zee en Europa kan controleren en beheersen. Die maatregelen bevestigen dat het verzoek om steun uit de kringen van *zelfstandigheidsbewegingen* alleen maar een voorwendsel is geweest om uit economische motieven een inval in Georgië uit te voeren en zo vanuit Zuid-Ossetië en Abchazië vaste voet in de zuidelijke Trans-Kaukasus te krijgen.

Hoewel Georgische ambities om lid van de NAVO te worden in 2009 (voorlopig) succesvol geëlimineerd werden en een gelijksoortige Oekraïense wens door de inval in de Donbas tijdelijk verstoord kon worden, lijkt Poetin niet geheel overtuigd te zijn dat zo'n agressief strijdplan ook succesvol is in andere delen van de Russische periferie. Ondanks het realiseren van de doelstelling, heeft de grote roerganger - mede door de schuivende krachten op het politieke podium - vastgesteld dat zijn plannen voor die delen van de Russische periferie een verfijndere aanpak vereisen. Vanuit die invalshoek beschouwd, kan verklaard worden waarom Poetin - net als bij Georgië en Donbas - de operationele situatie tijdens en na ZAPAD 2017 niet heeft benut om het machtsspel in de Oostzee in zijn voordeel te beslissen en een greep naar een van de Baltische staten te doen. De aanvalsdelen en de

daarbij behorende scenario' s waren bekend en de enorme militaire component stond gereed.

Heeft Poetin een ander scenario voor ogen dat een specifieke aanpak en een langer tijdpad eist; heeft hij wellicht zijn prioriteiten aangepast en is zijn blik naar het zuiden en oosten gericht, of dwingen de komende presidentsverkiezingen hem om zijn zwaartepunt naar binnenlandse ontwikkelingen te verschuiven? Ongeacht het antwoord blijft door het succes in Georgië en het relatieve of beperkte succes in de Donbas, de militair-operationele optie uiteindelijk het sluitstuk om een van de staten in de periferie weer binnen de invloed van het Kremlin te kunnen schuiven.

Met gestrekt been

Begin 2016 leek het erop dat Poetin een Georgië-scenario ook voor een van de Baltische staten op de plank had liggen, maar ZAPAD 2017 heeft de indruk gegeven dat de aanpak is aangepast om te voorkomen dat de overige Baltische staten sterker en steviger gaan integreren in Westerse politieke, economische en militaire structuren. Het lijkt er tevens op dat de Russische aanpak om de Baltische staten uit de ongewenste Westerse invloedssfeer lost te weken, is verschoven van een militair-agressieve houding naar een gemaskeerde en minder kostende hybride operatie zoals die na de inval in en annexatie van de twee gebieden in Georgië is gevoerd.

In de aanloopfase van een operationeel optreden op Baltisch territorium zullen de Russische MSM, ondersteund door de trollenfabriek in Sint Petersburg,⁴ de Westerse gevestigde en sociale mediabronnen bombarderen met nepnieuws om politieke geesten en publieke opinie in het Westen rijp te maken voor acceptatie van een militaire inval in een van de Baltische staten. Een kleinschalige, sluipende en gemaskeerde aanpak om het Westen niet in de verleiding te brengen zich te mengen in dat deel van het *Russische gebied van Interesse en Verantwoordelijkheid* (de Russische "MIR"/*Ruski MIR*). Een aanpak die gebaseerd is op twee elementen: de Russische taal⁵ en de Russisch-Orthodoxe Kerk⁶.

Gelet op de uitspraken van Lavrov in de post-ZAPAD 2017 periode, heeft het Kremlin vermoedelijk al het startschot gegeven en Lavrov is er met een gestrekt been ingegaan. Door NAVO gevechtskracht naar de Baltische regio te sturen beweert hij met klem dat het Westen misbruik heeft gemaakt van ZAPAD 2017. Hij wekt daarmee de indruk dat het Westen de afspraken in de *Russia NATO Founding Act* ernstig heeft geschonden en dat Rusland het recht heeft om daarop met gelijke munt terug te betalen. Die gelijke munt kan worden vertaald in een rotatie en versterking van het Ostrovets contingent⁷ in Belarus op 41 kilometer van de hoofdstad van Litouwen, Vilnius om de (militaire) aanvliegroutes naar Litouwen te kunnen frustreren. Als onderbouwing van zijn uitspraak over schendingen, voert Lavrov de volgende argumenten aan:

- De NAVO, aangevoerd door de USA, heeft ZAPAD als excuus gebruikt om troepen in Oost-Europa te stationeren. Echter, in april 2017 vóór de start van ZAPAD 2017, toen nog weinig over deelnemende eenheden en scenario bekend was, besloot de NAVO al om gevechtskracht op rotatiebasis te stationeren in Polen en de Baltische staten. Die gevechtskracht gecombineerd met het rotatiebeginsel, is een politieke en geen operationeel signaal, omdat het te gering is om een gespierde militaire actie tegen Belarus en/of Rusland te beginnen. Het zijn dus niet zoals Lavrov het uitdrukt, *substantial combat forces* en dat weet hij zelf ook wel.
- De NAVO zou zijn luchtstrijdkrachten in de Baltische regio permanent versterken. De Amerikanen stuurden inderdaad **zes** jachtvliegtuigen naar Siauliai, Litouwen, maar die zijn na afloop van de oefening naar de USA teruggehaald.

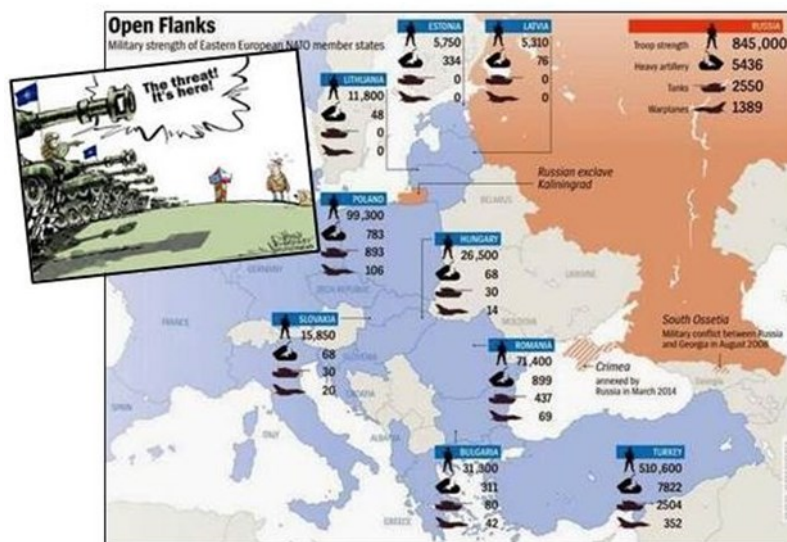
NATO sends extra Eagles F-15-C to Siauliai, Lithuania during ZAPAD 2017. Picture Reuters Ints Kalnins

- De NAVO zou 600 extra parachutisten naar Polen en de Baltische landen sturen, maar het betreft een tijdelijke en geen permanente versterking en zonder gepantserde voertuigen⁸.
- Rusland claims dat de VS de 2 *Armored Brigade Combat Team* (2 ABCT) als “versterking van de NAVO strijdkrachten naar Polen was verplaatst”. Het bataljon was in Polen om aan de jaarlijkse oefening *Operation Atlantic Resolve*⁹ deel te

nemen. Die deelname was al in april 2017 bekend en op geen enkele manier gerelateerd aan de oefening ZAPAD 2017.

Behalve het ‘misbruiken’ van ZAPAD 2017 draagt Lavrov een ander steentje bij aan het in februari 2017 gestarte desinformatieprogramma dat voortdurend door de twee bekende (staats)media-outlets *RT* en *Sputnik* gebruikt wordt om verwarring te zaaien.

- “De Baltische staten maken zich op om Rusland aan te vallen met de nieuwe NAVO-troepen die in de regio zijn gestationeerd. Deze versterkingen zijn de grootste concentraties sinds het einde van de Tweede Wereldoorlog”. Uit de vorige opsomming en de regionale reële gevechtskrachtenverhouding blijkt het ridicule van deze uitspraak.

Dit soort desinformerende “krachtenverhoudingen” wordt regelmatig op de TV getoond

- “De Baltische staten zijn vrijwel failliet als gevolg van hun anti-Russische buitenlandse politiek” (<http://bit.ly/2m0Cfvi> TV Zvezda). Echter, sinds de Baltische staten lid zijn geworden van de EU is hun BBP aantoonbaar gegroeid en die groei zal ook in de komende jaren herkenbaar zijn. Volgens *Eurostat* is het BBP voor Estland met 45%, Letland met 39% en Litouwen met 42% toegenomen sinds 2004.
- “De Russischtaligen waren in de Baltische landen als deel van de Sovjet Unie beter af vergeleken met de huidige situatie”. Een vergelijking van de minimumsalarissen en de pensioenen (ook voor de Russischtalige inwoners van de Baltische landen) laat inderdaad een enorm verschil zien in de koopkracht¹⁰ van de Baltische inwoners.

Poetin gebruikt diverse poppen om zijn woorden en waarschuwingen te laten weerklinken. Mediaorganisaties en Lavrov zijn de bekendste, waarbij de eersten zich sterk maken voor het schetsen van een alternatieve realiteit en de laatste zich herhaaldelijk van grove overtredingen bedient om de tegenstander(s) het spelen onmogelijk te maken.

Buiksprekergedrag

Sputnik en Lavrov beweren ook dat Baltische landen in toenemende mate *etnocide*¹¹ plegen tegen het Russische volk. Als onderbouwing worden voorbeelden gebruikt, zoals steun aan de opstand van de Tsjetsjenen in de jaren negentig; ondersteuning van een “illegale en fascistische” Oekraïense regering die door een coupe, gesteund door het Westen, aan de macht is gekomen; Baltische staten zijn een NAVO *Place des Armes* geworden om Rusland aan te vallen.

Sputnik heeft onlangs in een 3500 woorden artikel uitgelegd waarom de Baltische staten binnen de deuren van het Kremlin horen. Het artikel moet vermoedelijk ook de doorsnee Rus en Russin ervan overtuigen dat de Russische voorliefde in de Baltische staten sterker is dan in welk ander Russischsprekende entiteit ook. Om de identiteit van de Russisch-etnografische gebieden te versterken en te behouden, verwijst *Sputnik* naar de Abchazische en Zuid-Ossetische *oplossing* en hamert voortdurend op “onafhankelijkheid” of “zelfbestuur”¹² om het promoten van regionale dialecten te ondersteunen. Immers, een “eigen taal” is een van de voorwaarden tot het creëren van een eigen nationale identiteit¹³ Die regio’s kunnen net als Abchazië, Zuid Ossetië, de Krim en Oost Oekraïne onderdak krijgen in Rusland.¹⁴ Het artikel legt uit waarom Rusland de bestaande ‘verdeeldheid’ binnen en tussen de drie Baltische staten moet benutten om de stabiliteit van en ‘eenheid’ tussen de Baltische staten te breken resp. te ondermijnen en de Balten duidelijk te maken dat Russischsprekende etnisch entiteiten het recht en wellicht zelfs de plicht hebben om zich aan te sluiten bij de Russische moederstam. De tegenstrijdigheid tussen de vermeende verdeeldheid en genoemde eenheid doet kennelijk niet terzake.

Volgende halte

De uitspraken van Lavrov, versterkt door het gedetailleerde artikel in de *Sputnik*, verraden de volgende stap of stappen die het Kremlin voor ogen heeft. Beiden lopen braaf aan de leiband van het Kremlin en daarom ziet het er naar uit dat Moskou opnieuw haar zinnen heeft gezet op het volgende hoofdstuk van haar “maatregelen om het historische ongemak recht te trekken”. Maar wel zonder de NAVO ernstig tegen de haren in te strijken. Lavrov, staatsmedia en trollenfabriek moeten de geesten in het Westen rijp maken voor een “Georgië-oplossing”.

Foto"Wikipedia"

---

¹ De term wordt verkocht onder de betekenis "*Fund for the Support of the Rights of Compatriots Abroad*", maar is niets minder dan een alias voor *Rerussificatie*.

² Waarmee Poetin zijn geesteskind "*Novorossya*" bedoelt.

³ Zie artikel "*Peace Keepers in de Donbass; Oude Wijn in Nieuwe Zakken?*".

⁴ Zie artikel "*Informatie en Trollen*".

⁵ Circa 280 miljoen mensen, verspreid over de hele wereld, spreken Russisch. Ruim 160 miljoen mensen gebruiken het Russisch als moedertaal, de rest als tweede taal. Grof genomen woont bijna de helft van de Russisch-sprekenden (moeder- plus tweede taal) buiten de Russische staat.

⁶ De Orthodoxe kerk heeft speciale positie. De Russische kerk beschouwt Moskou als leidende kracht van de maximaal 300 miljoen orthodoxen, die zich op hun beurt qua anciënniteit de eerste christenen ter wereld voelen.

⁷ Zie ZAPAD artikelen.

⁸ De plaatsvervangend Minister van Defensie van Litouwen stelde: "We are reinforcing the air police mission **for this period (of Zapad)**. And we are glad to also have additional land troops here,"

⁹ *Atlantic Resolve is a demonstration of continued U.S. commitment to collective security through a series of actions designed to reassure NATO allies and partners of America's dedication to enduring peace and stability in the region in light of the Russian intervention in Ukraine.*

¹⁰ Het minimumloon van een gemiddelde inwoners van een van de Baltische landen is grofweg vijf keer zo groot als dat van een inwoner van de Russische Federatie. Ondanks alle omrekeningsfactoren blijkt er zelfs bij de Russischsprekende Baltten nauwelijks animo te bestaan om zich weer in de Russische moederschoot te werpen.

¹¹ 'Bewust vernietigen van een cultuur'. Hoewel de term verbonden wordt met *genocide*, bestaan er geen internationale wetten tegen. Etnologen zijn het overigens nog niet eens wat de correcte omschrijving is.

¹² Moskou zou volgens het artikel haar aandacht moeten richten op externe regionale projecten zoals Latgale in Letland, de Narva-regio van Estland, de "Kray" van Vilnius, plaatselijke regionale bewegingen in Klaipeda, Suwalkia en Zemaitiia, het Koerland in Letland, en de eilanden Hiiumaa en Saaremaa (Oessel en Dago) in Estland.

¹³ De huidige situatie in Catalonië is daar een sprekend voorbeeld van

¹⁴ De rode draad van oefening ZAPAD-2017 was een richtlijn voor deze gedachten.